

v roki umetnikovi; prostost in pravost se zaduši, in otrok ne dela, kakor sam hoče, ampak ker je bil tako izurjen. Navadi se sicer vbogati in posnemati zglede drugih, toda vse le nekako brezumno; pa pri vseh svojih delih nič ne misli, nič ne poželi, in če se mu ne vleva, tudi nič ne stori. *)

Pomenki

o slovenskem pisanji.

XIII.

U. Zdaj imajo učenci praznike, jaz bi pa mógel se s teboj poménkovati o slovenskem pisanji; veš kaj, daj tudi meni vsaj za nekaj časa počitnice, in naj se razgovarjajo nekoliko taki, katerim je naša slovenščina pri sercu, o naj novejši nemški knjigi slovenskega pisanja. **)

T. Sej tudi mene že tovor teži, in očitajo nama, da sva se preveč pohrovatila, in mnogi so še vedno te misli, da le v nemščini se nam cedi prava olika; torej naj jo sodijo in preso-jajo, kakor vedo in znajo, trije rojaci, katerim smeva pustiti imena ravno prej omenjene.

U. Te so prestare; daj jim raji domače, novoslovenske!

T. I nu, stsl. kroma je nsl. krajec ali kosec ali oboje skupej krušic; stsl. degba je nsl. dražba ali zdražba; ostro-verh ali ostroverhar je pa sploh znano imé. Krušic, Dražba in Ostroverh naj se torej razgovarjajo o slovenskem pisanji po tej slovniški knjigi, dokler se nama zdi, da jih ustaviva, kakor ustavljajo posvétovanja v očitnih zborih.

Krušic. Ker so v slovenskem pismenstvu še premnoge razlike, sem spisal posebno knjigo, da določim, kar je še nedoločno, poterdim, kar še ni terdno, razjasnim, kar je še temno, mračno ali oblačno.

Dražba. Ali si pa tudi določil, poterdil in razjasnil, kar si hotel, ker sedaj so časi, o katerih se nam dostikrat kaže pregovor, da jajce več kot puta vé?

K. Prizadjal sem si, in skorej vse razlagam prav iz tal staroslovenskih, in porabil sem v ta namen, kar se je dalo,

*) Prosimo večkrat kaj enakih spisov.

Vred.

**) „Die slovenische Sprache nach ihren Redetheilen.“ Behandelt von Fr. Levstik. Laibach 1866.

Pis.

vestno in hvaležno preučene dela našega slavnega jezikoslovca dr. Miklošiča.

Ostroverh. Nadjati se smem, da je vse določno, trdno in jasno, kar si pisal, in rad bi, da bi vse bilo v prid slovenskim pisateljem in v hvalo prvega učenca prvega učenika slovenskega.

K. Sam čutim in spoznam v predgovoru (str. III. IV.), da je še tudi v moji knjigi marsikaj nedoločno v sklanjavi, negotovo v naglaševanju, nepravilno v znamenjanju staroslovenskih glasov.

D. Češ, da mi drugi tega grajali in oponašali ne bodo, kaj ne?

K. Celó v pisanji sem se sploh ravnal po dosedanji navadi, ker slovníčar ne sme stvariti, ampak le stvarjene reči vrnati in iz tega kazati jeziku gotove pravila.

D. Tega pa nikakor ne razumem, da praviš, da je *r* samoglasnik, pa ga samoglasniško ne pišeš! Sej ga je že l. 1852 razglasil vzor tvoj tudi v nemški pisani slovnici, l. 1855 prvi rabil sloveči pesnik Kračmanov, l. 1862 so ga gospodarsko ustanovile Novice, l. 1863 ga je sprejela slovenska slovnica Janežičeva, l. 1866 ga piše razun Novic tudi Ilirski Primorjan in celó Glasnik, in skorej vse novoslovensko književno kerdelo! In ti si v sredi med njim l. 1866 glasnika *r* ne upaš pisati samoglasniško?!

O. Učiti, da je polglasnik za ali pred glasnikom *r^{om}* z drugim soglasnikom vred po izreki nepotreben in ga opuščati, je dosledno in oziroma tudi resnično; učiti, da je *r* tedaj samoglasnik in ga pisati samoglasniško, je še tudi dosledno dasi neresnično; učiti pa, da je *r* samoglasnik in ga ne pisati samoglasniško, to pa ni niti dosledno niti resnično.

D. Kaže se, da bomo mógli napraviti glasniku *r* kljun še spredej, da bo pozobal vse samoglasnike — spred in zad — po vseh prihodnjih knjigah slovenskih!

XIV.

K. Marsikaj ni še popolnoma v mojem spisu, to vem in povém očitno. Nekatere reči sem prepoznal in čul med narodom ter sem jih na koncu zboljšal v popravkih in dostavkih.

D. In teh popravkov in dostavkov je dve strani v tej mali knjižici!

O. S tem torej tudi ti spoznaš, da se človek sam uči naj bolje „učé pa grešé“ (docendo et errando discimus).

D. Ali prepozno si to spoznal, dragi moj Krušic! ker str. 128 praviš sam v svoji knjigi: „Unseren Sprachgelehrten wäre gar oft zu empfehlen, sich selbst zu belehren, bevor sie ihr Lehramt antreten“.

O. S tem si pa sam sebi podpisal ostro, preostro sodbo!

D. Tim več, ker se učitelji ne postavljajo sami; slovníčarjem pa, dokler si svojih pravil niso gotovi, se kar nič na dan ne mudi.

K. Sej nisem mislil pisati vsem brez razločka, in sej pravim, da združem slovenski jezik le po njegovih govornih razpolih ali besednih plemenih, ker prave, popolne slovnice nisem hotel pisati.

D. Se vé, da nisi mislil pisati vsem brez razločka, ker (str. V. VI.) praviš, da si jo spisal Slovincem, pa Nemcem, pa spet Slovincem, in sicer posebno tistim svojim bolj omikanim rojakom, kateri se pečajo zlasti s svojo materinščino. In ravno tem si prav po nemški marsiktero gorko zasolil!

O. Slovincem se po slovenski pové, če tudi — po vseh ustih; v nemški knjigi pa jim gorke soliti ali beliti, to se pravi, cepec in krepelce podajati nemškutarjem, da mlatijo in udrihajo z njimi po Slovincih in slovenskih pisateljih. To pač ni lépo, ni blago djanje! Ali ni tak, kdor tako ravná, sam tudi cepec?

D. Prave, popolne slovnice nisem hotel pisati, — sej nam nove slovnice tudi leta in leta treba ni. Kar je na svitem Janežičeva slovenska v 3. in nemška že v 6. natisu, skezajo Slovenci in Nemci, kateri se hočejo slovníško naučiti slovenskega jezika.

O. Vendar bi popolna, v vseh čveterih razredih, zlasti v skladnji, po gotovih pravilih lepo doversena in slovenski pisana slovnica slovenskega jezika bila v hvalo tebi in tvojim zmožnostim!

Kaj si učitelja dopisujeta.

Dragi moj Svetoslave!

Godí se meni, kakor nekemu čmernemu samotarcu, kateri se je vedno nad ljudmi togotil, tedaj si puščavo odbral, da bi ga tam nihče ne jezil. Primeri se pa, da enega dne, ko po vodo gre, veré ubije; to ga pa tako raztogoti in v nejevoljo